

HUKUK FAKÜLTESİ

Bilişim ve Teknoloji Hukuku Sempozyumları II

İNTERNET HUKUKUNDA ÇOCUĞUN KORUNMASI VE MAHREMİYETİ SEMPOZYUMU ÖZET BİLDİRİ KİTABI

ISBN: 978-605-71422-8-3

12 Mayıs 2023 Ankara

Bu özet bildiri kitabının her hakkı saklıdır. Bu yayının tümü veya bir bölümü izin alınmaksızın çoğaltılamaz, basılıp yayınlanamaz, kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.

Bu yayında yer alan yazılarda öne sürülen görüşler yazarların kişisel görüşleridir; yazılar ile ilgili her türlü sorumluluk yazarlara aittir.

İNTERNET HUKUKUNDA ÇOCUĞUN KORUNMASI VE MAHREMİYETİ

SYMPOSIUM ON CHILD PROTECTION AND PRIVACY IN INTERNET LAW

DÜZENLEME KURULU

- Dr. Öğr. Üyesi Merve Ayşegül KULULAR İBRAHİM
- Dr. Öğr. Üyesi Fatima Zehra ALLAHVERDİ ABUSHATAT
- Dr. Öğr. Üyesi Ozat SHAMSHIYEV
- Arş. Gör. Abdulmelik KUTLUAY
- Arş. Gör. Berna Ayşen YILMAZ
- Arş. Gör. Burak ÇIKIRYEL
- Arş. Gör. Esin GÜRSEL DÜĞMECİ
- Arş. Gör. Mehmet BARUTÇU
- Arş. Gör. Meryem YILMAZ
- Arş. Gör. Sedanur CAYDI
- Arş. Gör. Fatma Nur KAYA
- Arş. Gör. Ceylin ÖZYURT
- Arş. Gör. Abdussamet ŞİMŞEK
- Arş. Gör. Sümeyra KOÇİN

İNTERNET HUKUKUNDA ÇOCUĞUN KORUNMASI VE MAHREMİYETİ

SYMPOSIUM ON CHILD PROTECTION AND PRIVACY IN INTERNET LAW

BİLİM KURULU

- Prof. Dr. Abdullah ÇOLAK
- Prof. Dr. Abdurrahman CANDAN
- Prof. Dr. Ali Osman KURT
- Prof. Dr. Bülent KENT
- Prof. Dr. Erdal YERDELEN
- Prof. Dr. Erol KAHVECİ
- Prof. Dr. Hayrunnisa ÖZDEMİR
- Prof. Dr. Mehmet Hakan TÜRKÇAPAR
- Prof. Dr. Mehmet Hilmi DEMİR
- Prof. Dr. Murat ŞİMŞEK
- Prof. Dr. Mustafa AVCI
- Prof. Dr. Mustafa ÇEVİK
- Prof. Dr. Münire Kevser BAŞ
- Prof. Dr. Oğuzhan DURMUŞ
- Prof. Dr. Orhan ÇEKER
- Prof. Dr. Ramazan ÇAĞLAYAN
- Prof. Dr. Saffet KÖSE
- Prof. Dr. Selçuk COŞKUN
- Prof. Dr. Sutay YAVUZ
- Prof. Dr. Süleyman YILMAZ
- Prof. Dr. Şebnem AKÇAPAR
- Prof. Dr. Şamil DAĞCI
- Prof. Dr. Turan KARATAŞ
- Prof. Dr. Ülfet GÖRGÜLÜ
- Doç. Dr. Abdurrahman YAZICI
- Doç. Dr. Ahmad Fayez HERSH
- Doç. Dr. Cemil LİV
- Doç. Dr. Emir KAYA
- Doç. Dr. Hamdi PINAR
- Doç. Dr. Mahmut SAMAR
- Doç. Dr. Murat BOYSAN
- Doç. Dr. Sedat BATMAZ
- Doç. Dr. Selim Ferruh ADALI
- Doç. Dr. Şahban YILDIRIMER
- Doç. Dr. Yasin SÖYLER
- Doç. Dr. Yusuf ŞEN
- Dr. Öğr. Üyesi Adnan Abdalla OWEIDA
- Dr. Öğr. Üyesi Adnan KÜÇÜK
- Dr. Öğr. Üyesi Bayram DOĞAN
- Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ÇATLI
- Dr. Öğr. Üyesi Melikşah ÇIRAKOĞLU
- Dr. Öğr. Üyesi Muhammed GÖÇGÜN
- Dr. Öğr. Üyesi Murat EKİNCİ
- Öğr. Gör. Dr. Samet TATAR

HUKUK
FAKÜLTESİ

İLAHİYAT
FAKÜLTESİ

SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER
FAKÜLTESİ

İNTERNET HUKUKUNDA ÇOCUĞUN KORUNMASI VE MAHREMİYETİ

SYMPOSIUM ON CHILD PROTECTION AND PRIVACY IN INTERNET LAW

SEMPOZYUM PROGRAMI

AÇILIŞ KONUŞMALAR: (09.00 - 09.45)

- 1- Prof. Dr. Mehmet Emin BİLGE (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı)
- 2- Prof. Dr. Selçuk COŞKUN (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı)
- 3- Prof. Dr. Münire Kevser BAŞ (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Dekanı)
- 4- Prof. Dr. Musa Kazım ARICAN (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Rektörü)

I. OTURUM (09.45-11.15)

Çocuğun Kişisel Verilerinin Ceza Hukuku Açısından Değerlendirilmesi

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Erdal YERDELEN (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi)

- 1- Dr. Öğr. Üyesi Buket ABANOZ ÖZTÜRK (İstanbul Ticaret Üniversitesi Hukuk Fakültesi)

"Sosyal Ağlarda Ebeveyn Tarafından Çocuğa Ait Veri Paylaşımının (Sharenting) Ceza Hukuku Bağlamında Değerlendirilmesi"

- 2- Dr. Öğr. Üyesi Tülay KİTAPÇIOĞLU YÜKSEL (Kırklareli Üniversitesi Hukuk Fakültesi)

"Çocuklara Ait Kişisel Verilerin Haber İçeriklerinde Yayınlanmasının Ceza Hukuku Açısından Değerlendirilmesi"

- 3- Dr. Öğr. Üyesi Nurten ÖZTÜRK (Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi)

"Türk Ceza Hukukunda Çocuğa Karşı Siber Zorbalık"

- 4- Arş. Gör. Burak TAŞ/Arş. Gör. Şeyda ALTUNTAŞ YILDIZ (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi/ Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi)

"Çocuğun Mahremiyetini İhlal Eden Ebeveynlerin Cezai Sorumluluğu"

- 5- Arş. Gör. Neslihan CAN (Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Hukuk Fakültesi)

"Ceza Hukuku Bağlamında Çocuğa Ait Müstehcen Görüntülerin Sosyal Medyada Paylaşılması"

- 6- Soru/Cevap

II. OTURUM (11.15-12.45)

Çocuğun Haklarının İnternet Ortamında Korunması

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Hayrunnisa ÖZDEMİR (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi)

- 1- Dr. Öğr. Üyesi Bilge BİNGÖL SCHRIJER (Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi)

"Çocukların Siber Zorbalıktan Korunması Bakımından Devletin Pozitif Yükümlülüklerinin Kapsamı"

- 2- Dr. Öğr. Üyesi Hasan ŞAHİN (Sinop Üniversitesi İlahiyat Fakültesi)

"İslam Hukukunun Bireylere Yüklediği Görevler Açısından İnternet Ortamında Çocuğun Mahremiyetinin Korunması"

- 3- Arş. Gör. Hasan Ali GÜÇLÜ (Ufuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi)

"Sosyal Medyada Çocuğun Kişisel Verilerinin Korunması"

- 4- Av. Berna YILMAZ (İstanbul Barosu)

"İnternet Ortamında Mahremiyet Hakkı İhlal Edilen Çocuk, Çocuk Ombudsmanına Başvurabilir Mi?"

- 5- Soru/Cevap

İNTERNET HUKUKUNDA ÇOCUĞUN KORUNMASI VE MAHREMİYETİ SYMPOSIUM ON CHILD PROTECTION AND PRIVACY IN INTERNET LAW

SEMPOZYUM PROGRAMI

III. OTURUM (14.30-15.45)

Sosyal Medyada Çocuğun Korunması

Oturum Başkanı: Öğr. Gör. Dr. Tuba DUMAN (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi)

- 1- Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Sinan TAM (Karadeniz Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu/Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi Ömer Seyfettin Uygulamalı Bilimler Fakültesi)
"Youtube Kid Influencers and Their Parents' Privacy Destruction"
- 2- Dr. Öğr. Üyesi Pınar AKTAŞ AVCI (Atatürk Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
"Çocuk Influencer'ların Haklarının Korunması"
- 3- Arş. Gör. Melike ERGÜN TOPCU (İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
"Çocukların Dijital Oyun Oynama Hakkının Çocuğun Menfaati Bağlamında Sınırlandırılması"
- 4- Arş. Gör. Ülcay Ecenur AVCI (Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi)
"Bir İstismar Sahası Olarak Çevrimiçi Oyunlar"
- 5- Reyhan KULLUK (Anadolu Üniversitesi)
"Sosyal Medyadaki Çocuk Hesaplarının Netnografik Bir Analizle 'Çocuk Mahremiyeti' ve 'Sharenting Pratikleri' Açısından İncelenmesi"
- 6- Sevra Su TATLIOĞLU/Şevket Burak IŞIK (Anadolu Üniversitesi)
"Mahremiyetin Oyun Kolu: Dijital Oyunlardaki Yansımalarıyla Çocuğun Mahremiyet İhlalleri Üzerine Çok Boyutlu Bir Değerlendirme"
- 7- Soru/Cevap

IV. OTURUM (15.45-17.30)

Dijital Ortamda Çocuk Mahremiyetinin Korunması

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Şahban YILDIRIMER (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi)

- 1- Dr. Öğr. Üyesi Fatma KURTEKİN (Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi)
"Çocuklarımızın Dijital Mahremiyetini Nasıl Korumayabiliriz? Akademisyen İlahiyatçı Annelerin Bakışı"
- 2- Öğr. Görevlisi Ummühani USLU (Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Alanya Ticaret ve Sanayi Odası Meslek Yüksekokulu)
"Ailelerin ve Çocukların İnternet Kullanımı: Mahremiyet Üzerine Bir Değerlendirme"
- 3- Arş. Gör. Merve CAN MARAŞLI (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İletişim Fakültesi)
"İsteğe Bağlı Yayın Hizmetlerinde +18 Yaş Sınırlamasının Uygulanabilirliği Üzerine Bir Tartışma"
- 4- Av. Murat Osman KANDIR (Eskişehir Barosu)
"Deepfake Teknolojisi ile Çocuk Müstehcenliği ve Çocuk Mahremiyetine Dijital Tehdit"
- 5- Soru/Cevap

V. GENEL DEĞERLENDİRME VE SORU/CEVAP

HUKUK
FAKÜLTESİ

İLAHİYAT
FAKÜLTESİ

SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER
FAKÜLTESİ

İÇİNDEKİLER

<i>ÇOCUKLARA AİT KİŞİSEL VERİLERİN HABER İÇERİKLERİNDE YAYINLANMASININ CEZA HUKUKU AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ</i>	1
Dr. Öğr. Üyesi Tülay KİTAPÇIOĞLU YÜKSEL	
<i>TÜRK CEZA HUKUKUNDA VE KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA ÇOCUĞA KARŞI SİBER ZORBALIK</i>	2
Dr. Öğr. Üyesi Nurten ÖZTÜRK	
<i>ÇOCUĞUN MAHREMİYETİNİ İHLAL EDEN EBEVEYNLERİN CEZAI SORUMLULUĞU</i>	4
Arş. Gör. Burak TAŞ/Arş. Gör. Şeyda ALTUNTAŞ YILDIZ	
<i>CEZA HUKUKU BAĞLAMINDA ÇOCUĞA AİT MÜSTEHCEN GÖRÜNTÜLERİN SOSYAL MEDYADA PAYLAŞILMASI</i>	5
Arş. Gör. Neslihan CAN	
<i>ÇOCUKLARIN SİBER ZORBALIKTAN KORUNMASI BAKIMINDAN DEVLETİN POZİTİF YÜKÜMLÜLÜKLERİNİN KAPSAMI</i>	7
Dr. Öğr. Üyesi Bilge BİNGÖL SCHRIJER	
<i>İSLAM HUKUKUNUN BİREYLERE YÜKLEDİĞİ GÖREVLER AÇISINDAN İNTERNET ORTAMINDA ÇOCUĞUN MAHREMİYETİNİN KORUNMASI</i>	9
Dr. Öğr. Üyesi Hasan ŞAHİN	
<i>SOSYAL MEDYADA ÇOCUĞUN KİŞİSEL VERİLERİNİN KORUNMASI</i>	11
Arş. Gör. Hasan Ali GÜÇLÜ	
<i>İNTERNET ORTAMINDA MAHREMİYET HAKKI İHLAL EDİLEN ÇOCUK, ÇOCUK OMBUDSMANINA BAŞVURABİLİR Mİ?</i>	13
Av. Berna YILMAZ	
<i>ÇOCUK INFLUENCERLARIN HAKLARININ KORUNMASI</i>	14
Dr. Öğr. Üyesi Pınar AKTAŞ AVCI	
<i>ÇOCUKLARIN DİJİTAL OYUN OYNAMA HAKKININ ÇOCUĞUN MENFAATI BAĞLAMINDA SINIRLANDIRILMASI</i>	15
Arş. Gör. Melike ERGÜN TOPCU	
<i>BİR İSTİSMAR SAHASI OLARAK ÇEVİRİMİÇİ OYUNLAR</i>	17
Arş. Gör. Ülcay Ecenur AVCI	
<i>SOSYAL MEDYADAKİ ÇOCUK HESAPLARININ NETNOGRAFIK BİR ANALİZLE “ÇOCUK MAHREMİYETİ” ve “SHARENTING PRATİKLERİ” AÇISINDAN İNCELENMESİ</i>	18
Reyhan KULLUK	
<i>MAHREMİYETİN OYUN KOLU: DİJİTAL OYUNLARDAKİ YANSIMASIYLA ÇOCUĞUN MAHREMİYET İHLALLERİ ÜZERİNE ÇOK BOYUTLU BİR DEĞERLENDİRME</i>	20
Sevra Su TATLIOĞLU/Şevket Burak IŞIK	

- ÇOCUKLARIMIZIN DİJİTAL MAHREMİYETİNİ NASIL KORUYABİLİRİZ? AKADEMİSYEN İLAHİYATÇI ANNELERİN BAKIŞI** **22**
Dr. Öğr. Üyesi Fatma KURTTEKİN
- AİLELERİN VE ÇOCUKLARIN İNTERNET KULLANIMI: MAHREMİYET ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME** **24**
Öğr. Gör. Ummühani USLU
- İSTEĞE BAĞLI YAYIN HİZMETLERİNDE +18 YAŞ SINIRLAMASININ UYGULANABİLİRLİĞİ ÜZERİNE BİR TARTIŞMA** **25**
Arş. Gör. Merve CAN MARAŞLI
- DEEPFAKE TEKNOLOJİSİ İLE ÇOCUK MÜSTEHCENLİĞİ VE ÇOCUK MAHREMİYETİNE DİJİTAL TEHDİT** **27**
Av. Osman KANDIR

ÇOCUKLARA AİT KİŞİSEL VERİLERİN HABER İÇERİKLERİNDE YAYINLANMASININ CEZA HUKUKU AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Tülay KİTAPÇIOĞLU YÜKSEL*

Öz

Günümüzde gerek basında gerek internet ortamında yer alan haberlerin içeriklerinde çocukların ses, görüntü, ad-soyad, yaşadığı yer, devam ettiği eğitim kurumu, sağlık durumu, ebeveynlerine ait bilgiler gibi kişisel verilerine yer verildiğini görmekteyiz. Bu haber içerikleri ile çocuğun özel hayatının gizliliği, kişisel verilerinin korunması hakkı ihlal edilmektedir. Bu durum ise, çocuğun geçmişte yaşamış olduğu bir olayın dijital izlerinin tüm hayatı boyunca peşinden gelmesine, travma yaratan olaydan tekrar tetiklenmesine yol açabilmektedir. Ayrıca çocuğun şimdiki yaşantısı ve geleceği bakımından pek çok yeni tehdidi ve riski de barındırmaktadır. Çocuğun yaşamında böyle önemli neticeleri olan bu fiiller, henüz ceza hukuku bakımından tartışmaya açılmamıştır. Bu çalışma ile çocuklara ait kişisel verilerin yahut özel hayatlarına ilişkin bilgilerin haber içeriklerinde yayınlanması fiillerinin suç teşkil edip etmediği, cezai sorumluluk doğurup doğurmadığı konuları incelenmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Özel Hayatın Gizliliğini İhlal, Kişisel Verilerin İhlali, Çocuğun Korunması, Çocuk Hakları, Haber İçeriği, Basın, Ceza Hukuku

* Dr. Öğr. Üyesi, Kırklareli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, tulaykitapcioglu@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-6631-1109

TÜRK CEZA HUKUKUNDA VE KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA ÇOCUĞA KARŞI SİBER ZORBALIK

Nurten ÖZTÜRK*

Öz

Teknoloji, bilişim ve internetin gelişmesi ve hayatın her alanında aktif olarak kullanılmasının belirli faydaları olmakla birlikte bu durum pek çok tehlikeyi de beraberinde getirmiştir. İnternet aracılığıyla siber zorbalık da söz konusu tehlikelerden biridir. Siber zorbalık, dijital teknolojilerin kullanılmasıyla yapılan bir zorbalık türü olup sosyal medya, mesajlaşma uygulamaları, oyun platformları ve cep telefonları aracılığıyla gerçekleşebilir. Hedef alınan kişileri korkutmak, kızdırmak veya utandırmak amacıyla tekrarlanan davranışları içermektedir. Bu davranışlar, bir sınıf arkadaşının fotoğrafını yayınlamak, sosyal medya platformlarında çocuk hakkında haberler yaymak, tehdit içerikli mesajlar göndermek, çocuğun farklı özellikleri nedeniyle hakaret içerikli paylaşımlarda bulunmak, çocuğa kendini öldürmesi yönünde mesajlar göndermek gibi farklı şekillerde gerçekleşebilir.

TÜİK verilerine göre internet kullanımı, 6-15 yaş grubundaki çocuklar için 2013 yılında %50,8 iken 2021 yılında %82,7 olmuştur. Ayrıca çocukların %90,1'i hemen her gün, %8,5'i haftada en az bir defa, %1,4'ü ise haftada bir defadan az internet kullandığını belirtmiştir. Siber zorbalık her yaşta kişiyi hedef almakla birlikte özellikle çocuklar bu tür fiillerin mağduru olmaktadır.

Karşılaştırmalı hukukta siber zorbalığın ayrı bir suç türü olarak yaptırım altına alınması ve farklı suç tipleriyle siber zorbalığa karşı koruma geliştirilmesi şeklinde iki farklı eğilim bulunmaktadır. Siber zorbalık, Kanada, Amerika Birleşik Devletleri'nde Kaliforniya ve Florida gibi eyalet devletler ve İspanya gibi ülkelerde ayrı bir suç türü olarak düzenlenmiştir. Türk Ceza Kanunu'nda ise siber zorbalık adı altında müstakil bir suç bulunmamakla birlikte TCK'da yer alan farklı suç tipleri siber zorbalık sonucu oluşabilecektir. Siber zorbalık oluşturan davranışların çeşitliliğine göre, hakaret, tehdit, intihara yönlendirme, özel hayatın gizliliğini ihlal, kişisel verilerin kaydedilmesi, verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme gibi suçlar oluşabilecektir. Siber zorbalık kavramının psikolojik, sosyolojik etkilerinin yanında hukuki olarak da belirli sonuçları bulunmaktadır. Her geçen gün daha fazla çocuğun siber zorbalığa maruz kaldığı modern dünyada ve ülkemizde konunun hukuki yönünün de ele

* Dr. Öğr. Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi, nozturk@erzincan.edu.tr, ORCID:0000-0001-5500-4250

alınması gerekmektedir. Çalışmada siber zorbalık kavramı ve akran zorbalığından farklılaşan özellikleri ile karşılaştırmalı hukukta ve Türk ceza hukukunda siber zorbalığa ilişkin düzenlemeler ve koruma mekanizmaları ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Siber Zorbalık, İnternet, Ceza Hukuku, Suç, Yaptırım

ÇOCUĞUN MAHREMİYETİNİ İHLAL EDEN EBEVEYNLERİN CEZAI SORUMLULUĞU

Burak TAŞ*

Şeyda ALTUNTAŞ YILDIZ**

Öz

Siber ortamda çocuğun kişisel verilerini toplamak, ebeveynlerin izleme cihazları ve uygulamaları kullanarak çocukların nerede olduklarının ve faaliyetlerinin bilinmesini kolaylaştırmaktadır. Ancak bu cihaz veya programlar çocuğu dış tehlikelere karşı koruyabileceği gibi çocuk için zararlı sonuçların doğmasına da sebebiyet verme potansiyeline sahiptir. Çalışmanın temelini, çocuğun üstün yararı ilkesi ışığında çocuğun tehlikelere karşı korunması ile mahremiyetinin korunması arasındaki dengenin nasıl kurulacağı sorunu oluşturmaktadır. Bu dengenin korunmasında hukuki dayanak olarak velayet yetkisi önemli bir işlev görmektedir. Çocuğun dış tehlikelere karşı korunması amacıyla mahremiyetinin ebeveynler tarafından ihlal edilmesi hukuka uygunluk sebebi olarak değerlendirilebilip değerlendirilemeyeceği hususu tartışılmıştır. Nihayetinde çocukların mahremiyetinin ihlali ile tehlikelere karşı korunması arasında dengenin belirlenmesinde gözetilmesi gereken ölçütler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Ebeveyn, Çocuğun Mahremiyeti, Çocuğun Üstün Yararı, Velayet Yetkisi

* Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi, burak.tas@asbu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6481-1580

** Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi, seyda.altuntas@asbu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2898-143X

CEZA HUKUKU BAĞLAMINDA ÇOCUKLARA AİT MÜSTEHCEN GÖRÜNTÜLERİN SOSYAL MEDYADA PAYLAŞILMASI

Neslihan CAN*

Öz

Bilgiye erişim ve iletişim imkânlarının artması ile çocukların ve farklı yaş gruplarından yetişkinlerin sosyal medya başta olmak üzere aynı sanal platformlarda bir araya gelmesi mümkün olmaktadır. Bu sebeple de çocuklar sanal ortamda da zorbalık, cinsel taciz, tehdit, şantaj, hakaret, özel hayatın gizliliğini ihlal ve kişisel verilerin kaydedilmesi, ele geçirilmesi ve yayılması gibi fiillere maruz kalabilmektedir. Sanal ortamdaki anonim kimlikler ve sanal platformun sağladığı bilinmezlik failin tespitini güçleştirebilmekte, o nedenle de çocuğa karşı işlenen bu fiiller yaptırımsız kalabilmektedir. Bu çalışmanın amacı, sosyal medya üzerinden çocuğun müstehcen görüntülerinin çocuğun rızasıyla yahut rızası dışında ele geçirilerek yayılması fiillerinin ceza hukuku bağlamındaki karşılığının yani hangi suç/suçları oluşturduğunun tespit edilmesidir. Çalışmada mağdur çocuğa ait müstehcen görüntünün kaydedilmesi, ele geçirilmesi yahut yayılması noktasında rızasının olup olmamasının hangi suç meydana getirdiği ve suçun oluşumu üzerindeki etkisi sorularına cevap aranacaktır. Zira çocuğun müstehcen görüntüleri üzerinde gerçekleşen bazı fiiller özel hayatın gizliliğini ihlal suçunu teşkil etmekte ve muhakemenin yürütülmesi için mağdurun şikâyeti gerektiğinden şikâyet yokluğu halinde fail hakkındaki muhakeme süreci sona ermekte ve faile ceza hukuku anlamında bir bağışıklık sağlanmaktadır. Bazı hallerde ise müstehcen görüntü kullanımının, yaptırımlarının süresi birbirinden çok farklı olan cinsel taciz veya müstehcenlik suçlarından hangisinin sübut bulduğunun tespiti zor olmaktadır. Bu sebeple çocuğa ait müstehcen görüntülerin hangi fiillere ve hangi suç tiplerine konu olabileceği sorusu önem arz etmektedir. Çalışmada yalnızca çocuğa ait müstehcen görüntülerin sosyal medya üzerinde kullanımının konu olduğu suç tipleri ele alınacak olup müstehcen görüntülerin çocuğa gösterilmesi, dağıtılması, okutulması gibi müstehcenlik suçunun seçimlik hareketleri olan diğer fiiller kapsam dışı bırakılacaktır. Çalışmada önce çocuklara ait müstehcen görüntülerin sosyal

* Araştırma Görevlisi; Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, neslihan.can@erdogan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6990-8274

medyada kullanımının hangi suçları gündeme getirebileceği teorik olarak ortaya konulup ardından Yargıtay içtihatlarındaki durum ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Müstehcen Görüntü, Kişisel Veri, Mahremiyet, Sosyal Medya

ÇOCUKLARIN SİBER ZORBALIKTAN KORUNMASI BAKIMINDAN DEVLETİN POZİTİF YÜKÜMLÜLÜKLERİNİN KAPSAMI

Bilge BİNGÖL SCHRIJER*

Öz

Siber zorbalık ve akran zorbalığı okul çağı çocukları arasında oldukça yaygın ve çocuk sağlığı açısından oldukça olumsuz sonuçlar ortaya çıkartan bir sorundur. Türk hukuk öğretisinde çocukların okul ortamında ya da okul ile ilgili etkinlikler sırasında herhangi bir zarar görmesi halinde, devlet okulları bakımından idarenin sorumluluğu, özel okullar bakımından da borçlar hukuku kapsamında sorumluluk şartları tartışılmaktadır. Ancak mevcut çalışmalar, okulların öğrencilerin zarar görmesi bakımından sorumluluğunun kapsamının ve uygulamanın çelişkiler içerdiğini ortaya koymaktadır. Özellikle idari yargı yerleri, çocukları korumak amacıyla, illiyet bağının tartışmalı olduğu kimi olaylarda dahi, çocuğun zarar görmesinden okul idaresini sorumlu tutmaktadır. İdarenin siber zorbalık karşısındaki sorumluluğu ise, zararın meydana gelme biçimi ve mekânı bakımından daha da tartışmalı olacaktır. Öte yandan 15 Kasım 2022 tarihli yeni bir değişiklik ile Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'ne “bilişim araçları ve sosyal medya yolu” ile yapılan zorbalık kavramı eklenerek, siber zorbalık disiplin cezası gerektiren bir eylem olarak düzenlenmiştir.

Çocukların ve gençlerin siber zorbalıktan korunmasında elbette yalnızca okulların değil, ailenin ve genel olarak tüm toplumun (basın yayın ve medya kuruluşlarının da) sorumlulukları bulunmaktadır. Ancak okulların siber zorbalığı önleme ve çocukların korunması bakımından sorumluluğu daha geniştir.

Çalışmamızda siber zorbalığın önlenmesi bakımından okulların sorumluluğunun kapsamı tartışılmaktadır. Ardından çocukların siber zorbalıktan korunması bakımından devletin pozitif yükümlülüklerinin kapsamı, siber zorbalık nedeniyle çocuğun zedelenen hakları bakımından ele alınmaktadır. Siber zorbalık, çocuğun kişi güvenliği hakkını, sağlık hakkını ve güvenli bir eğitim ortamında eğitim görme hakkını da içeren eğitim hakkını ihlal edebilir. Öte

* Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Genel Kamu Hukuku Anabilim Dalı, bilgebingol@akdeniz.edu.tr, ORCID:0000-0003-2338-6199

yandan siber zorbalık konusu, kimi durumlarda diğer öğrencilerin ifade özgürlüğü ile de yarışabilir.

Anahtar Kelimeler: Siber zorbalık, idarenin sorumluluğu, okul sorumluluğu, devletin pozitif yükümlülükleri, okul dışı ifadeler, çocuk hakları

İSLAM HUKUKUNUN BİREYLERE YÜKLEDİĞİ GÖREVLER AÇISINDAN İNTERNET ORTAMINDA ÇOCUĞUN MAHREMİYETİNİN KORUNMASI

Hasan ŞAHİN*

Öz

İslam hukukunda mahremiyet, temel insan haklarından sayılmış, bu alana ilişkin ihlallerin suç sayılacağı hem Kur'an'da hem de hadislerde belirtilmiştir. İslam hukukunda mahremiyetin korunması gereken zorunlu alanları olduğu gibi ihtiyari olanı da vardır. Bedenin dışarıya karşı örtülmesi zorunlu mahremiyete girerken korunması zorunlu olmayan bilgi ve hatıralar ise ihtiyarî mahremiyettir.

İslam ceza hukukunda cezalar genel olarak had, cinayetler ve tazir olmak üzere üç ana başlıkta ele alınır. Mahremiyeti ihlal, İslam hukukunda tazir suçları kapsamında görülür. Yani bu davranışın suç olduğu bir kural olarak kabul edilmekle birlikte verilecek cezasının türü zamanın şartlarına ve ihlalin şiddetine göre değişebilecektir. Bu bağlamda günümüz kanunlarında mahremiyeti ihlal sebebiyle verilecek cezalar, İslam hukuku açısından tazir kapsamında görülebilecektir.

İnternet ortamında kişisel alanların korunması bireyin kendisi ve çocuklarının evdeki mahremiyetini koruması gibidir. Mahremiyeti korumamak onur kırıcı bir dizi soruna sebep olduğu gibi en kötüsü çocuğun cinsel istismarı gibi vahim sonuçlara da sebep olabilmesidir. Mesela aileler mutluluklarını göstermek kastıyla havuz, sünnet ve düğün gibi ortamlarda; okul gibi kurumlar bazı etkinlikler kapsamında çocukların bilgilerini ve mahrem resimlerini paylaşabilmektedir. Bu resimler internet ortamında kötü niyetli bireyler tarafından kopyalanarak cinsel içerikli yayınlarda kullanılabilme riskinin yanında, pedofili gibi çocuklara cinsel istek duyan hasta ruhlu insanlara da kapı aralamaktadır.

İnternet ortamında mahremiyetin korunması konusunda çocuğun görevi bulunduğu gibi ebeveyn ile diğer aile fertlerinin, dış bireylerin ve hatta devletin birtakım görevleri vardır. Çocuğun görevi, kabiliyeti ve idraki ölçüsünde kendi mahremiyetini koruyacak şekilde davranmasıdır. Ebeveyn ile diğer aile fertleri, çocuğun mahremiyetinin ihlal edilmesine yol açacak paylaşımlar yapmamalı diğer yandan çocuğunu eğitmeli ve ölçülü şekilde kontrol

* Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, İslam Hukuku Anabilim Dalı, hsahin@sinop.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7585-994X

etmelidir. Ayrıca hiç kimse bir başkasının internet ortamındaki mahrem bilgi ve görüntülerini araştırmamalıdır. İstenilmeden ulaşılmışsa bu veriler paylaşılmamalı, özetle ihlale yol açacak şekillerden sakınılmalıdır. Devletin/idarenin görevi ise çift yönlüdür. Hem suçun mağduru olabilecek tarafı koruyucu tedbirler almalı, hem de suçun faillerini eylemden caydırıcı ceza ve tedbirleri düzenlemelidir.

Anahtar Kelimeler: İslam Hukuku, Çocuk, İnternet, Mahremiyet, Aile, Çevre, Devlet

SOSYAL MEDYADA ÇOCUĞUN KİŞİSEL VERİLERİNİN KORUNMASI

Hasan Ali GÜÇLÜ*

Öz

Günümüzde sosyal medya kullanımını arttığı hepimizin bildiği bir gerçektir. İnsanlar, günlük yaşamlarına ilişkin birçok fotoğrafı sosyal medya mecralarında paylaşmaktadırlar. Özellikle ailelerin çocuklarına ilişkin paylaşımlar yaptıklarına sıkça şahit olmaktayız. Kimi aileler, daha çocuk doğmadan onlara ilişkin bilgileri sosyal medyada paylaşmaktadır. Böylelikle aileler, çocukların sadece fotoğraf ve bilgilerini paylaşmakla kalmamakta, çocukların özel hayatlarını gözler önüne sermektedirler. Bu durum çocuğa birçok açıdan zarar vermektedir.

Çocukların özel hayatlarına ilişkin aileler tarafından yapılan ya da üçüncü kişiler tarafından yapılan paylaşımlar çoğu zaman çocukların rızası alınmadan yapılmaktadır. Bu durum özel hayatın ihlalini oluşturmakta ve çocukların kişisel verileri korunamamaktadır. Çocuğun özel hayatının ve kişisel verilerinin korunmasına ilişkin hem ulusal hem de uluslararası düzenlemeler mevcuttur. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde, çocuğun özel hayat hakkının bulunduğu dair doğrudan düzenleme bulunmaktadır. Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğünde de çocukların kişisel verilerinin korunmasına ilişkin düzenlemeler mevcuttur.

Kişisel verilerin işlenmesi durumunda çocuğun rızasının geçerli olmayacağını kabul etmek gerekir. Çocuğun, kişisel verilerinin işlenmesi durumunda bunun sonuçları ve olası riskleri hakkında yeterli bilince sahip olmadığı kabulü gerekir. Çocuk, kişisel verilerinin işlenmesi ile ilgili yeterli bilince sahip olmadığından ötürü kişisel veri işlemeye ilişkin rızanın veli ya da vasi tarafından verilmesi gerekmektedir. Çocuğun, sosyal medyada kişisel verilerinin paylaşılması çocuğun kişilik hakkına müdahale niteliğindedir. Kişilik hakkına müdahale edilen

* Araştırma Görevlisi, Ufuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, hasanaliguclu93@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0501-7912

kişi, Türk Medeni Kanunu madde 23,24 ve 25 hükümlerine başvurabilir. Yine kişilik hakkına müdahale edilen kişi Türk Borçlar Kanunu madde 58 hükmüne başvurabilir.

Bu tebliğ ile çocuğun kişisel verilerinin ne olabileceği, bunların sosyal medya mecralarında nasıl korunabileceği anlatılacaktır. Çalışmada hem ulusal hem de uluslararası literatürden faydalanılacaktır. Yine konu ile ilgili yargı kararlarına değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Çocuk, Kişisel Veri, Kişisel Verinin Korunması, Kişilik Hakkı

İNTERNET ORTAMINDA MAHREMİYET HAKKI İHLAL EDİLEN ÇOCUK, ÇOCUK OMBUDSMANINA BAŞVURABİLİR Mİ?

Berna YILMAZ*

Öz

Genel adı Ombudsmanlık Kurumu olan, Türkiye’de 6328 sayılı Kanun ile kurulan, 2013 yılında faaliyete geçen, KDK, hakkaniyete uygun inceleme ve denetleme yaparak vatandaş ile idare arasındaki uyuşmazlıkların dostane bir şekilde çözülmesinde önemli katkı sağlamaktadır. Çocuk haklarının korunması ve ihlallerinin önlenmesi bakımından Çocuk Ombudsmanlığı son derece önemli yere sahiptir. Ülkemizde ayrıca bir çocuk Ombudsmanlığı Kurumu olmasa da Kamu Denetçiliği Kurumuna bağlı Çocuk hakları bölümü bulunmaktadır. Kamu Denetçiliği Kurumu Çocuk hakları bölümüne özel olarak düzenlenen web sayfası üzerinden çocuklar tarafından doğrudan başvuru yapılabilmektedir. Çocukların doğrudan başvuru yapabildiği tek kurum olması sebebiyle ayrıcalıklı bir kurumdur. Günümüzde internetin yaygın olarak kullanımı sonucu çocukların fotoğraf ve videolarının çocuklar ebeveynler ve öğretmenler tarafından internet ortamında sıklıkla paylaşılmaktadır. İnternetin ortamın çok ile ilgili yapılan paylaşımlar sonucu Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinin 16. maddesi uyarınca çocukların mahremiyet hakkı ihlal edilmektedir. Bu şekilde mahremiyet hakkı ihlal edilen bir çocuğun, haklarının korunması ve ihlalin ortadan kaldırılması için bizzat başvuru yapabileceği Çocuk Ombudsmanlığı Kurumu son derece önem arz etmektedir. Çalışmamızda genel olarak Ombudsmanlık kurumundan ve çeşitlerinden özellikle Çocuk Ombudsmanlığının yabancı ülkelerde nasıl uygulandığından ve görevlerinden bahsedilerek, ülkemizdeki Kamu Denetçiliği Kurumunun görevi, işleyişi ve başvuru usulüne değinilerek, Kamu Denetçiliği Kurumuna bağlı Çocuk bölümünün nasıl işlediği ve mahremiyet hakkı ihlal edilen çocuk tarafından yapılan başvuru ile birlikte değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ombudsmanlık, Çocuk Ombudsmanlığı, Çocuğun Mahremiyet Hakkı, Sosyal Medya

* Avukat/Arabulucu/Gaziantep Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Barosu-Gaziantep Üniversitesi, by21063@mail2.gantep.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1376-4256

ÇOCUK INFLUENCERLARIN HAKLARININ KORUNMASI

Pınar Aktaş AVCİ*

Öz

Facebook, Instagram, YouTube ve TikTok gibi internet tabanlı sosyal medya platformları tüm dünyada günden güne insan hayatında önemli bir yer işgal etmeye başlamıştır. Kullanıcıları yönlendirme yeteneğine sahip bu platformlar, yetişkinler kadar çocukların da kendilerine yer buldukları alanlardır. Ülkemizde yapılan yasal düzenlemeler ile sosyal medya etkileycisi olarak nitelenen influencer'lık, özellikle çok takipçiye sahip olan sosyal medya etkileycileri için dikkat çekici miktarlarda kazanç sağlayan bir meslek olarak kabul görmektedir. Sosyal paylaşım sitelerinde ve yabancı literatürde “*kidfluencer*” sıfatıyla anılan çocuk influencer'ların malvarlığı haklarının ve kişilik haklarının korunması önemli bir husustur. Çocukların gerek ebeveynleri ile birlikte gerekse tek başlarına sahip oldukları sosyal medya hesapları ile influencer olarak çalışması söz konusu olmaktadır. Çocukların kendi iradeleri dışında sosyal paylaşım sitelerinde yer bularak kazanç sağlayan bireylere dönüşmeleri, ilerleyen yıllarda anne-babaları ile yaşayacakları velayet hakkının sınırlarının aşılmasından kaynaklı uyuşmazlıkları beraberinde getirebilecektir. Sosyal medyada çocukların hem malvarlığı haklarının hem de kişilik haklarının korunmasının çeşitli ülkelerde tartışmalara konu olduğu görülmektedir. Dünyada geleneksel anlamda var olan çocukların çalışmasına ilişkin yasal düzenlemelerin sosyal medyada içerik üreten çocukları korumak için yeterli olmadığı savunulmaktadır. Özellikle ABD ve Fransa bu konuda son birkaç yılda dikkate değer yasal düzenlemeler yapmıştır. Tüm bu yaşanan gelişmeler göz önüne alındığında ülkemizde de çeşitli düzenlemeler yapılmalıdır. Çocuk influencer'ların, hem kişilik haklarının hem de malvarlığı haklarının korunması için ana- babalara bazı yasal sınırlar ve sorumluluklar yüklenmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Influencer, Çocuk, Kidfluencer, Çocuğun Korunması

* Doktor Öğretim Üyesi, Atatürk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, pinaraktas@atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8372-1935

ÇOCUKLARIN DİJİTAL OYUN OYNAMA HAKKININ ÇOCUĞUN MENFAATİ BAĞLAMINDA SINIRLANDIRILMASI

Melike ERGÜN TOPCU*

Öz

İnternet kullanımını ve dijitalleşme artık günlük yaşamımızın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Cep telefonları ve tabletlerin kullanımının yaygınlaşması, internet erişiminin zaman ve mekândan bağımsız olması her yaştan bireyin dijital dünyayla kolayca bağ kurabilmesinin de önünü açmıştır.

Çocuklara yönelik dijital programların ve platformların artarak çoğalması, elektronik cihazların çocukların kolay kullanabileceği şekilde gelişmesi, (dokunmatik ekranlar, ekran ve kaydırma özellikleri vb.) çocukların erken yaşlardan itibaren internet ve dijital dünya ile tanışmalarına aracı olmuştur. Çocuklarda internet kullanımının en fazla görüldüğü alanlardan biri olan dijital oyunlar çalışmamızın konusunun temelini oluşturmaktadır.

Oyun hakkı, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 31.maddesinde açık bir şekilde koruma altına alınmıştır. Teknolojinin hızla gelişmesi çocukların tercih ettikleri oyun türlerinde de farklılaşmalara sebep olmuş ve dijital ortamda oynanan bilgisayar oyunları çocukların oyun ve eğlence yaşamının büyük bir parçası haline gelmiştir. Bu oyunlar çocukların yeni şeyler öğrenmesi, diğer bireylerle yardımlaşması ve iletişim kurması gibi birçok yararı içerisinde barındırmakla birlikte aynı oranda zarar görmelerine de sebep olabilmektedir. Oyunların barındırdığı temel risk, oyunların veya oyunlara erişim aşamasında yönlendirilme yapılan çeşitli bağlantıların çocuklar açısından zararlı içeriklere sahip olmasıdır. Yasal düzenlemeler ve velilerin velayet hakkı kapsamında alabileceği önlemler hukuk bilimi açısından atılabilecek temel adımlardır.

Yaş sınırlaması, şiddet ve cinsellik içerikli oyun ve oyun platformlarına erişimin ve oyun reklamlarının denetlenmesi, gerektiğinde erişim engeli getirilmesi gibi düzenlemeler ile velayet hakkı kapsamında velilerin çocuklarının kişilik hakkına zarar verici içeriklere erişimini önleme hak, görev ve yetkileri çalışmamızın yol gösterici unsurlarıdır.

Çocuk hakları birbirleriyle bağlantılı ve ilişkili haklardır. Bu sebeple çocukları zararlı içeriklerden koruma amaçlanırken, özellikle dijital oyunlarla direk bağlantılı olan oyun ve eğlence hakkının ihlal edilmemesine özen gösterilmeli, sınırlandırmalarda ölçülülük ilkesi ve çocuğun menfaati gözetilmelidir.

* Araştırma Görevlisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Ana Bilim Dalı, melike.ergun@medeniyet.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1670-403X

Anahtar Kelimeler: Oyun Hakkı, Dijital Oyun, Dijital Ebeveynlik, Çocuğun Yüksek Yararı,
Siber Güvenlik

BİR İSTİSMAR SAHASI OLARAK ÇEVİRİMİÇİ OYUNLAR

Ülçay Ecenur AVCI*

Öz

Çocuğun hak ve hürriyetini kısıtlayan, fiziksel ve psikolojik bütünlüğünü tehlikeye sokan her türlü muamele çocuk istismarı olarak değerlendirilmektedir. Çocuk istismarı kavramına dair bilgi düzeyi arttıkça çocuklara yönelen riskler pek çok farklı mecrada görünür olmaya başlamıştır. Bu mecralardan biri de çevrimiçi oyun platformlarıdır. Bilgisayar aracılığıyla internete bağlı bir şekilde bir ya da daha çok sayıda oyuncunun birbirleriyle ya da oyundaki kurgu karakterlerle oynadığı oyunlar çevrimiçi oyun olarak ifade edilmektedir. Bu oyunlarda oyuncular mikrofon ve kulaklık aracılığıyla sesli iletişim kurabilirken sohbet kısmı aracılığıyla yazılı iletişime de girebilmektedirler. Oyunların hitap ettiği yaş grubu oyunun içeriğindeki şiddet ve cinsellik öğelerine bağlı olarak belirlenmekte ve yaş sınırlaması oyunda ifade edilmektedir. Ancak bu sınırlamaya uymayarak yaşına uygun olmayan oyunlara erişen çocuklar bulunmakta ve bu durum çocuklar için büyük risk oluşturmaktadır. Çocukların yaşlarına uygun olmayan düzeyde şiddet ve cinsellik öğelerine görsel olarak maruz kalması istismarın bir yönüdür. Bunun yanında sesli ve yazılı iletişim yoluyla da oyun esnasında çocukların istismar edilebilme ihtimali bulunmaktadır. “Cyber grooming” olarak kavramlaştırılan ve çevrimiçi çocuk istismarının bir türü olarak karşımıza çıkan bu yöntemde, istismarcı konumundaki oyuncu mağdur çocukla sohbet etmesinin ardından çocuğun güvenini kazanarak sesli ya da yazılı komutlarla çocuktan çeşitli taleplerde bulunabilmektedir. Bazı durumlarda istismarcı çocuğun iletişim bilgilerini edinerek sanal ortamın dışında gerçek dünyada da çocukla görüşebilmekte ve fiziksel istismar gerçekleştirebilmektedir. Bu çalışma çocukları çevrimiçi oyun dünyasında bekleyen risklere karşı dikkat çekmek ve farkındalık yaratmak amacıyla gerçekleştirilecektir. Türkiye ve dünyada çevrimiçi oyun platformları aracılığıyla gerçekleşen çocuk istismarı vakaları ikincil veri kullanılarak incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Çevrimiçi Oyun, Çocuk İstismarı, Çevrimiçi Çocuk İstismarı, Online Oyun, Çevrimiçi Taciz

* Araştırma Görevlisi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, ORCID: 0000-0001-6009-174X

SOSYAL MEDYADAKİ ÇOCUK HESAPLARININ NETNOGRAFİK BİR ANALİZLE “ÇOCUK MAHREMİYETİ” ve “SHARENTING PRATİKLERİ” AÇISINDAN İNCELENMESİ

Reyhan KULLUK*

Öz

Dijitalleşmenin toplumun her alanına sirayet ettiği 21. yüzyıl iletişim teknolojileri açısından bir devrim niteliği taşımaktadır. Özellikle Web 2.0 ile birlikte yaşanan teknoloji devrimi ve sosyal medyanın gelişimiyle bireyler tüketici konumundan üretici konumuna taşınmıştır. Böylece iletişim araçları karşısında seslerini duyurabilme imkânı bulan bireyler, aynı zamanda yeni medya araçlarında paylaşılan içeriklerin kaynağı konumuna gelmiştir. Bu durum sosyal medya ile birlikte bireylerin kendilerine dair her anını, fotoğraf, hikâye ve video şeklinde sürekli çevrimiçi ortamlarda paylaşmasını tetiklemiştir. Tam da bu noktada sosyal medyada yapılan paylaşımlar birçok sorunsalı beraberinde getirmektedir. Özellikle çocuğa dair hikâye ve görselleri sürekli sosyal medyada paylaşan bir ebeveynlik anlayışını ifade eden “sharenting” bugün birçok ebeveyn tarafından sıklıkla yapılmaktadır. Bu hususta son dönemde dikkat çeken konulardan biri sosyal medyada ebeveynlerin çocukları adına açtıkları “çocuk hesaplarıdır”. Bugün “sharenting” pratikleriyle birçok sosyal medya platformunda çocukların özel hayat alanına giren fotoğraflar, videolar ebeveynleri tarafından paylaşılabilen, yine çocuklar adına sosyal medya hesapları açılarak mahremiyet hakları ihlal edilebilmektedir. Bu bağlamda çalışmamızın amacı; ebeveynlerin sosyal medyada çocukları adına açtıkları hesaplar üzerinden yaptıkları paylaşımları “çocuk mahremiyeti” ve “sharenting pratikleri” açısından değerlendirmektir. Çalışmamızda dijital etnografik bir yaklaşım sunan netnografik yöntem kullanılacaktır. Çünkü sosyal medyanın da tıpkı gerçek yaşamda olduğu gibi kendi içinde oluşturduğu bir kültür ve davranış örüntüleri vardır. Bu açıdan çalışmamız kapsamında Aralık 2022-Mart 2023 tarihlerinde sosyal medyada amaçlı örneklem dahilinde belirlenen beş ünlü influencer ebeveynlerin çocuklarına açtıkları hesaplar üzerinde yaptıkları paylaşımlar incelenerek çocuk mahremiyeti ve sharenting pratikleri ele alınmış ve elde edilen bulgular ışığında değerlendirmeler yapılmıştır.

* Doktora Öğrencisi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, reyhankulluk67@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4374-8540

Anahtar Kelimeler: Çocuk Hesapları, Çocuk Mahremiyeti, Sharenting, Sosyal Medya, Netnografi

MAHREMİYETİN OYUN KOLU: DİJİTAL OYUNLARDAKİ YANSIMASIYLA ÇOCUĞUN MAHREMİYET İHLALLERİ ÜZERİNE ÇOK BOYUTLU BİR DEĞERLENDİRME

Sevra Su TATLIOĞLU*

Şevket Burak IŞIK**

Öz

Bugün dijital teknolojilerin hayatın her alanında dönüşümleri beraberinde getirdiği bir dijital çağda yaşamaktayız. Bu dönüşümün önemli bir ayağını oluşturan mahremiyet meselesi de dijital alanda yerini bulmakla kalmayıp, doğal olarak yasal yaptırımlara da konu olmuştur. Son derece yüksek hızla gelişen dijital teknolojiler her geçen gün bireylerin mahremiyeti ve özel alanları için yeni tehlikelere yol açabilmektedir. Mahremiyetin temelde “gizlilik hakkı” ile tanımlandığı göz önünde bulundurulduğunda; özellikle de söz konusu dijital medyanın en yerli ve hassas kullanıcıları olan çocuklar olduğunda, dijital mahremiyetin çocuk hakları bağlamında da değerlendirilmesi, konuyla ilgili daha bütünlüklü çalışmalar yapılması bir gereklilik haline gelmiştir. Literatürde, çocuk mahremiyeti ve çocuk hakları gibi konularda, çocukların sosyal medya pratikleri ile ilgili birçok çalışmaya rastlamak mümkünken durum dijital oyunlar konusunda aksi yöndedir. Bu çalışma bu nedenle çocukların en çok tüketicisi oldukları sektörlerden bir tanesi olan dijital oyunlar üzerine odaklanmaktadır. Çalışmada öncelikli olarak mahremiyet, dijital mahremiyet, çocuğun mahremiyet hakkı konularına değinilmiştir. Daha sonrasında ise dijital oyunlarda çocuk mahremiyeti meselesi çok boyutlu bir biçimde ele alınmıştır. İlk boyut; dijital oyunlarda çocuk haklarının nasıl ihlal edildiği, bu yapılırken ne amaçlandığı, elde edilen bilgilerle neler yapıldığı ve bu ihlalleri kimlerin yaptığının değerlendirildiği; dijital oyunlarda veri toplama/veri gizliliği konusudur. Konunun bir diğer boyutunu ise online dijital oyunlarda siber zorbalık ve sanal cemaatler üzerine gerçekleştirilecek, online oyunlarda çocuğun mahremiyet hakları oluşturmaktadır. Son olarak;

* Doktora Öğrencisi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, sstatlioglu@gmail.com ,
ORCID: 0000-0001-5236-0161

** Doktora Öğrencisi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, sevketburakisik@gmail.com ,
ORCID: 0000-0001-5544-6307

içeriği bilinmeyen eşyaların (lootbox) çocuklara pazarlanmasıyla çocukların kumara özendirilmesi ve bu alışverişleri gerçekleştirirken ebeveynlerinin bilgilerini, kartlarını kullanmalarıyla ortaya çıkabilecek tehlikelere değinilen, dijital oyunlarda kumar tandanslı içerikler tartışmasıyla meselenin kumar boyutu ele alınmıştır. Üç boyutlu dünyanın içerisinde çocuk mahremiyetine ve çocuk haklarına yönelik ifade edilen üç boyut incelendikten sonra ise bu konuda Türkiye’de ve uluslararası literatürde gerçekleştirilmiş örnek çalışmalara değinilmiştir. En nihayetinde çalışma; tüm boyutların detayları ve tehlikeleri ile birlikte, örnek çalışmalarda bulunan eksik noktalara değinilerek dijital oyunlarda çocuk haklarının korunmasına yönelik önerilerin bulunduğu tartışmayla sona ermektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Mahremiyet, Çocuk Hakları, Dijital Oyunlar, Çocuk Mahremiyeti, Veri Gizliliği

ÇOCUKLARIMIZIN DİJİTAL MAHREMİYETİNİ NASIL KORUYABİLİRİZ? AKADEMİSYEN İLAHİYATÇI ANNELERİN BAKIŞI

Fatma KURTTEKİN*

Öz

Sanal dünyanın sunduğu imkanların gün geçtikçe artması her yaştan bireyi en kısa zamanda dijital vatandaşlar olmasını zorunlu hale getirmiştir. Bu zorunluluğu güçlendiren durumlardan biri de sanal mecraların kişisel gelişim ve eğitim ortamları olarak görülmesinin yanında iki ebeveyninde çalışma hayatıyla meşgul olmasından dolayı çocukların gelişiminde doğan boşluğu doldurabilecek, kolay ulaşılabilen etkili araçlar olarak görülmesidir. Dolayısıyla çocukların fiziksel, sosyal, ruhsal/manevi ve dini gelişimleri için sanal dünyanın gerçek tehlikelerini, bu tehlikelerden karşı korunma araç ve yollarını bilmek her bir ebeveynin çocuğuna karşı sorumluluklarından biri haline gelmiştir.

Sanal ortamda çocukların karşı karşıya kalabilecekleri tehlikeler arasında internet ortamında bilerek veya bilmeden paylaşılan bilgilerin kötüye kullanılması ve istenilmeyen içeriklere maruz kalma sayılabilir. Öyle ki, we are social'ın Digital 2022 raporuna göre ülkemizin 85,30 milyon olarak sunulan nüfusun 69,95 milyonu günde 8 saatini internette geçirdiği tespit edilmiştir. Rapora göre ülkemizin kişisel verileri kötüye kullanma konusunda (%29,6) dünya ortalamasının (%33,8) altında kalarak gerekli hassasiyeti gösterme noktasında istenilen düzeyde olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu durum tarafımızca kaleme alınan başka bir çalışmada belirtilen dijital mahremiyet bilincinin yaygınlaştırılması ve artırılması noktadaki ihtiyacın devam ettiğini göstermektedir. Dijital mahremiyet alanına tecavüz eden diğer bir konu ise pornografi ve son yıllarda e-hastalıklar arasında yer alan başkalarının fotoğraflarına aşırı odaklanma olarak tanımlanabilecek photolurking sendromudur. Bu noktada çalışmanın amacını ilahiyat fakültesinde görev yapan akademisyen annelerin çocukların dijital mahremiyetinin çerçevesini nasıl çizdiği ve çocukların mahremiyetinin internet ortamında korunmasında nasıl bir tutum sergilediği, çocukların dijital mahremiyetinin korunmasına dair hukuk kuralları ile ilgili farkındalığı, yasa yapıcı ve koyuculardan beklentisini tespit etmek oluşturmaktadır. Kolay örnekleme modeliyle Sivas Cumhuriyet Üniversitesinden 7 akademisyen anne çalışma grubunu

* Doktor Öğretim Üyesi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Din Bilimleri Anabilim Dalı, fatma.kurttekin@beun.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5083-4746

oluşturacaktır. Veriler derinlemesine görüşmelerle elde edilecektir. Bulgular ise tematik analiz ile incelenecektir. Araştırmanın sonucunda çocukların dijital mahremiyetine dair ortak bir tanım sunulması, bu konudaki yasa ve mevzuatın yeterliliğine dair katılımcıların kanaatleri ve çocukların dijital mahremiyetini korumak için yapılabilecek çalışmalara dair fikirler sunulması planlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Mahremiyet, Çocuk, Akademisyen Anne, İnternet Hukuku

AİLELERİN VE ÇOCUKLARIN İNTERNET KULLANIMI: MAHREMİYET ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Ummühani USLU*

Öz

Günümüzde internetin yaygınlaşması ile birlikte dijital mecralar hayatın vazgeçilmez alanları oldu. Hayatı kolaylaştırması ve faydalarının yanında internet birçok tehlikeyi de beraberinde getirdi. Günlük yaşamda var olan risklerin internet ortamında da karşımıza çıkması kaçınılmaz bir hal aldı. Bu yüzden günlük hayatta tehlikelerden korunmak için nasıl çaba harcanıyor ve kurallar konuluyorsa aynı şekilde interneti de güvenli, bilinçli ve faydalı bir şekilde kullanmayı öğrenmek ve çocuklara öğretmek konusunda ebeveynlerin büyük çabalar harcaması gerekmektedir. Çünkü internetin bilinçli kullanılmaması çocuklar açısından hak ihlallerine sebep olmaktadır. Bu durum başta mahremiyet ihlali olmak üzere, özel hayatın gizliliği ve güvenlik sorunlarına, istismara, siber zorbalığa sebep verebilmektedir. Bu sorunlar kimi zaman farkında olmadan ebeveynler eliyle gerçekleşip çocukları savunmasız bırakmaktadır. Ailelerin çocukların görüntü ve seslerini paylaşmaları çocukların mahremiyetlerini yok saymakta ve kişisel verilerin korunması hakkını ihlal etmektedir.

Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü ile düzenlenen bireylerin kendileri ile ilgili bilgi, video, görüntü ve haber gibi verilerin internet ortamında olmasını istememesi anlamına gelen ve mahremiyetin korunması için önemli bir unsur olan unutulma hakkı internetin yaygınlaşması ile birlikte gündemde olan bir haktır. Ailelerin paylaşımları ile dijital mecrada yok olmadığı bilinen ve isteyen herkesin istediği zaman erişebileceği görüntüler çocukların unutulma hakkını çiğnemektedir. Bununla birlikte aileler çocukları ile ilgili paylaşımlar yapmasalar da çocukların internet kullanımlarını denetlememeleri de mahremiyet ihlaline sebep olabilmektedir. Çocukların kontrolsüzce kullandıkları sosyal medya hesapları ve dijital oyunlar bu konuda tehlikeyi beraberinde getirmektedir.

Bu çalışma da mahremiyet açısından çocukları internette bekleyen tehlikeler ve ailelerin internet kullanma alışkanlıkları ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Çocukları bu durumdan koruyacak ulusal ve uluslararası yasalar çerçevesinde çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Aile, Çocuk, İnternet Kullanımı, Mahremiyet, Unutulma Hakkı

* Öğretim Görevlisi, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, ALTSO Meslek Yüksekokulu, ummuhan_uslu@hotmail.com, ORCID:0000-0002-4907-0435

İSTEĞE BAĞLI YAYIN HİZMETLERİNDE +18 YAŞ SINIRLAMASININ UYGULANABİLİRLİĞİ ÜZERİNE BİR TARTIŞMA

Merve CAN MARAŞLI*

Öz

Dünya genelinde olduğu gibi Türkiye’de de isteğe bağlı yayın hizmetleri kullanımı hızla yaygınlaşmış ve bugün 15 milyonu aşkın abone sayısı ile haneler içinde ciddi bir nüfusa ulaşmıştır. Küresel ve yerel merkezli hizmet sağlayıcılar tarafından kümelenen içerikler, özellikle de özgün yapımlar daha fazla dikkat çekmeye başlamıştır. İstenilen yer ve zamanda istenilen yayın içeriğine (film, dizi, program vb.) erişilmesi ve bunlara hem televizyon ekranından hem de bilgisayar, tablet, telefon gibi mobil cihazlardan ulaşılması bu yayın hizmetlerine olan ilgiyi daha da artırmaktadır. Bu platformların (Netflix, BluTV, Puhutv, Amazon Prime Video, Disney+, Exxen, Gain vb.) izleyici kitlesinin önemli bir kısmının gençlerden oluşmasına karşın, yaşlı ve özellikle çocuk izleyiciler de azımsanmayacak orandadırlar. Bu durum, yayın içeriklerinin çocuklar için uygunluğu tartışmasını ortaya koymuş ve istatistiksel veriler ile akademik çalışmalardan da hareketle çeşitli hukuki düzenlemeler yapılmıştır.

6112 sayılı Kanun’a istinaden çıkarılan Yönetmelik’le birlikte, radyo ve televizyon yayınlarında olduğu gibi isteğe bağlı yayın hizmetlerinin de düzenlenmesi ve denetlenmesi yetkisi RTÜK’e verilmiştir. Söz konusu yönetmelikte bu platformların yayın içeriklerinin “Çocukların korunması” başlıklı 21. maddesinde “... internet yayın platform işletmecileri, çocukların fiziksel, zihinsel veya ahlaki gelişimine zarar verebilecek türde yayınlara ebeveyn kontrolünü sağlayıcı tedbirleri almakla yükümlüdür” hükmü yer almıştır. Burada ebeveyn kontrolü ile kastedilen, hizmet sağlayıcının koruyucu sembolleri her program için eksiksiz olarak yayına eklemesi ve sadece +18 yaş grubu için uygun olan içeriklere erişimi engellemeleri için ebeveynlerin şifre uygulamasını kullanabilmeleridir.

Bu çalışma, +18 yaş için uygun olan içeriklere çocukların erişiminin teknik olarak engellenmesinin -şifreleme yöntemiyle- ne kadar mümkün olduğu ve çocukların korunması amacına ne kadar hizmet ettiği tartışmasını esas almaktadır. Buna göre, “dijital yerli” ve dolayısıyla dijital yeterliği yüksek olan bugünün çocukları için teknik sınırlamaların ne kadar anlamlı olduğu; teknik engellerin aşılabileceği gerçeğinden hareketle çocukların korunması için

* Araştırma Görevlisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo Televizyon ve Sinema. merve.canmarasli@hbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2201-592X

nasıl bir yol izlenebileceği; hizmet sağlayıcılar, ebeveynler ve düzenleyici kuruluşlar (RTÜK, BTK vb.) başta olmak üzere okul ve çevre işbirliğinin sağlanması gibi konular, çocukların yayınların zararlı içeriklerinden korunması bağlamında tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İsteğe Bağlı Yayın Hizmeti, Çocukların Korunması, +18 Yaş Sınırlaması, Akıllı İşaretler

DEEFAKE TEKNOLOJİSİ İLE ÇOCUK MÜSTEHCENLİĞİ VE ÇOCUK MAHREMİYETİNE DİJİTAL TEHDİT

Osman KANDIR*

Öz

Dijital dönüşümün baş döndürücü bir hızda gerçekleştiği bugünlerde çocuk mahremiyetinin önemi de aynı hızda artmaktadır. Dijital pazarlama ajansı We Are Social'ın "Digital in 2022" raporunda Türkiye istatistiklerine bakıldığında Ocak 2022 itibariyle Türkiye'de kişilerin günlük ortalama 8 saat internet kullandığı görülmektedir. Aynı rapora göre bilgisayar başında geçirilen süre 3 saat 31 dakika iken bu sürenin 2 saat 59 dakikası sosyal medyada geçirilmektedir. Dijital dünyanın gerçek dünya ile bu derece iç içe geçtiği bir dönemi yaşıyoruz. İnternette geçirilen zamanın büyük bir bölümü sosyal ağlarda geçirilmektedir.

Sosyal ağ kullanıcıları sürekli içerik üretme eğilimindedirler. Sosyal ağ kullanıcısı olan ebeveynler beğenilme kaygısı ile sosyal ağ ebeveynlerine dönüşmektedirler. Bu ebeveynler sosyolojik ve hukuki sonuçlarını düşünmeksizin çocuklarının fotoğraflarını sosyal ağlarda paylaşmaktadırlar. Bu paylaşımların siber dünyada sonsuza kadar kalacağını düşünmeden yapılan bu paylaşımlar sharenting kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur. İngilizcede Share (paylaşmak) ve parenting (ebeveyn) kelimelerinin birleşmesiyle oluşan bu kavram Collins sözlüğünde çocuk hakkında çok fazla veri paylaşımı olarak tanımlanmıştır.

Yapay sinir ağı algoritmaları verilerle eğitilerek aynı verilerden özellikler taşıyan bambaşka veriler oluşturabilmektedirler. Bu teknolojiler sayesinde sosyal ağlarda paylaşılan çocuk resimleri kullanılarak gerçekte var olmayan çocuk resimleri oluşturulabilmektedir. Bu teknolojinin çocuk müstehcenliğinde kullanılarak gerçekte var olmayan çocuklara ait müstehcen resimler oluşturulmasında kullanılması çocuk müstehcenliği ile mücadeleye farklı bir bakış açısı getirilmesini zorunlu kılmaktadır. Deepfake teknolojisinin çocuk müstehcenliğinde kullanılması teknolojik bir tehdit oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Deepfake, Sharenting, Sosyal Ağ, Müstehcenlik

* Avukat, Eskişehir Barosu, mkandir@yahoo.com

